

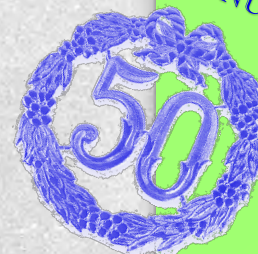
VÄSTERNORRLANDS IDROTTSARV

Medlemstidning för Västernorrlands IdrottsHistoriska Sällskap

JUBILEUMSNUMMER

**Erik Fromell, Sundsvall vinner VM-guld
i OK-jolle i Tönsberg, Norge 1968.**

Tack för förtroendet att leda VIHS in i framtiden, stort tack till Leif Thunman för allt du gjort för idrotten och VIHS speciellt. När jag för drygt ett år sedan fick förfrågan om att ingå i VIHS styrelse var det självklart för mig att tacka ja.

1. Jag brinner för att på olika sätt bidra till att utveckla svensk idrott. Genom att värna om vår historia kan vi fortsätta att leda svensk idrott in i framtiden. Liksom i samhället i stort går utvecklingen snabbare och snabbare så det blir allt viktigare att stanna upp och blicka bakåt och ta vara på den kunskap och erfarenhet som redan finns. Något som jag genom samtal med mina kollegor från andra idrotter upplever att vi kan bli bättre på - organisatoriskt, ledare och aktiva.
2. Min pappa Åke Norberg var med och startade sällskapet och var på olika sätt involverad i idrotten i Västernorrland och inom svensk curling men framförallt var han en engagerad och stöttande pappa och morfar. Han och mamma Gunvy var en förutsättning för mina och min syster Cathrines framgångar på curlingbanan.

Bara några ord från redaktionen...

Detta är faktiskt VIA nr 50 sedan starten i oktober 2011. Vi har publicerat ca 500 artiklar varav 90 porträttartiklar. Några personer har begåvats med flera porträtt, men i alla fall 85 olika personer har vi presenterat i text och bild. Sedan nr 24 har vi haft en gästkrönikör i varje nummer. 26 krönikor har det blivit skrivna av 13 kvinnor och 13 män. När det gäller de övriga artiklarna är männen i majoritet. Här har vi en stor förbättringspotential, men vi säger som man brukar i liknande sammanhang "vi sliter med frågan".

Så till detta nummer. Vi försöker ibland höja blicken och inte bara hålla oss till vår region. Vi har fått en artikel om smeknamn från vår systerorganisation i Värmland och en presentation av Sveriges centralföreningen för idrottens främjande, SCIF.

Ibland tänker vi att vad lätt det är att stora idrottsprofiler försvinner bort ur vårt minne. Därför är det glädjande att vi kan publicera en artikel om världsmästaren i ok-jolle 1968 Erik Fromell från Njurunda.

För ett drygt år sedan flyttade jag tillbaka hem till Härnösand för att leva ett lugnare liv på landet, sålde villan på Ekerö och slutade en 35 årig arbetslivskarriär som aktuarie (försäkringsmatematiker) och ledare i försäkringsbranschen. Då både barnen och särbon bor kvar i Stockholm så tillbringar jag ca 1 vecka per månad i Stockholm.

Min ambition är att i olika sammanhang bidra till en ökad folkhälsa. Vi behöver röra oss mer, äta nyttigare och stressa mindre. Att inspireras av historien är ett sätt. Bredd- och elitidrott behöver varandra för att bygga svensk idrott. En av svensk idrotts stora utmaningar är att anpassa föreningslivet till att viljan att lägga tid på ideellt arbete, som svenskt föreningsliv bygger på, ser ut att avta.

Jag har haft förmånen att hålla på med en idrott som är jämställt mellan män och kvinnor när det gäller elitidrott men som i många andra idrotter är det fler män än kvinnor som spelar. När det gäller mediabevakning så är om något intresset lite större för kvinnlig curling.

Mitt fokus för VIHS kommer till att börja med vara att öka antalet medlemmar så vi kan hålla Västernorrlands idrottshistoria levande. Vår tidning är populär bland våra medlemmar så när ni läst det här numret ge det gärna till en vän och uppmana till att gå med i föreningen. Min ambition är att framöver regelbundet dela med mig av små historier från min 40 åriga curlingkarriär och dessutom lotta ut ett årligt prova-på-curling event.

Tills sist vill jag önska er en riktig härlig sommar (den verkar äntligen vara på väg).

Anette Norberg

Några fakta om föreningens nya ordförande:

Ålder 57 år, särbo med Kenneth (eventansvarig och kock), 2 barn Tobias 33 år (operasångare), Therese 27 år (student och curlingspelare), bott i Stockholm i 35 år, numera i Härnösand, 2 OS guld, 3 VM guld och 7 EM guld i curling, styrelseledamot SOK 2015-2023.

En annan "nästan" bortglömd idrottare är Malte Nyberg Tolf som man kanske mest kommer ihåg som konstnär, mycket omtalad på sin tid. Erik O Sjödin påminner oss om denna särpräglade personlighet. Trevlig läsning och ha en fin sommar vad nu det betyder för just dig.

Leif Bolin

Segling var bröderna Fromells passion - nu är det motorbåt som gäller för Sundsvalls ende världsmästare: "Allt har sin tid"

Åren går, men fortfarande står Erik Fromells VM-titel i OK-jolle 1968 i särklass vid en tillbakablick i Sundsvalls Segelsällskaps nu 144-åriga historia.

Varken förr eller senare har någon medelpading kunnat kalla sig världsmästare i segling.

– Hela 60-talet var egentligen fantastiskt, säger Erik och minns satsningen, konkurrensen – och kamratskapen.

Vi träffas ute på Vindhem. Platsen där allt började. Och dit Erik Fromell under snart sagt hela sitt 75-åriga liv med glädje styr sin kosa för att inte bara träna och tävla i vattnen utanför ön. Sedan många år tillbaka har han och frun Gun-Marie också sitt fritidshus där, ett längre stenkast från piren, småbåtshamnen, klubbhuset och restaurangen.

Våren är en tid för längtan. Det kan ingen corona i världen ändra på.

Och visst längtar den gamle världsmästaren ut på havet igen.

Men, tro't eller ej, sedan snart fyra år tillbaka är det en motorbåt i aluminium som gäller för Erik Fromell. Han, som efter den aktiva tävlingskarriärens slut, fortsatt segla med både familj, vänner och bekanta. Fram till skiftet från segel till motor drivet var skeppare på en 44-fots segelbåt, där vikten låg kring 13–14 ton.

– Allt har sin tid, förklarar Erik lugnt, när han ser de höjda ögonbrynen på undertecknad.

– Men det var viktigt att ha en ruff på motorbåten, så att Gun-Marie och jag kan ta oss till Höga kusten för utflykter även fortsättningsvis. Det vill man nämligen inte vara utan...

Att allt har sin tid är också ett talesätt som verkligen stämmer in på seglingens historia i den gamla sjöfartsstaden Sundsvall, där det fram till slutet av 1950-talet var företrädesvis äldre gentleman och ärrade "sjöbusar" som befolkade havet. Och ute på Vindhem var det fortfarande skepparkavaj och smek på huvudet som verkade gälla.

Erik Fromell berättar gärna om denna förvandling också. Ty han var, som sagt, med.

– Jag vet inte om startskottet var när den stora piren på Vindhem blev klar 1956 och självaste Gunnar Sträng, finansministern, skrev på godkännande för bygget. Men det var viktigt att få en skyddad hamn, förut var det bara en vik för båtarna, berättar Erik Fromell och fortsätter:

Fritidshuset ute på Vindhem var först föräldrarnas, men sedan många år är det Eriks familj som för Fromells arv vidare på platsen.

Året efter köpte klubben in två GKSS-ekor för utlåning till ungdomar, och där visade väl SuSS en inriktning mot att få fler yngre att börja segla. Erik och hans två år äldre bror Anders tillhörde den växande skaran som kämpade för att få chansen att nyttja lånebåtarna.

– **Vår pappa** (Ivar) var intresserad och hade själv seglat tidigare, så han uppmuntrade oss och skjutade ut oss till Vindhem och så. Men "gott om pengar var det ont om" och någon egen båt fick vi inte innan vi fick nys om två GKSS-ekor i Härnösand, som vunnits via utlottning.

– Men vinnarna ville inte ha dom och så fick vi köpa en för 1 200 kronor. Anders och jag skrapade ihop våra sparpengar och sedan vi lagt 300 kronor var och mamma och pappa lika mycket var båten vår! För varje år som gick ökade juniorsatsningen.

– Egentligen är det otroligt. Vi kunde ju ingenting. Teorin körde under vintern i stan. Sedan fick vi segla ut här och prova. Och misslyckas, prova igen, och göra rätt.

Det gick snabbt nu och på våren 1959 hände också något som skulle förändra seglarlivet för många i juniorsatsningen. Och bröderna Fromell var inget undantag. – På våren kom Sven Hornevall med en ny båt på taket, en OK-jolle. Den väckte nyfikenhet, var snabbare än GKSS-ekan och eftersom det fanns färdiga ritningar började det byggas OK-jollar. Även brorsan beslutade sig för att bygga en egen jolle på hösten det året.

1961 köpte Erik sin första OK-jolle och resten är svensk seglingshistoria.

Erik Fromell visade tidigt en särskilt stor fallenhet för OK-jollen, som inte är lika krävande i form av tyngd och muskelstyrka som den närbesläktade finnjoellen, men ändå fordrar en hel del av sin skeppare.

Vetgirigheten och ambitionen hos Sundsvallsgänget var stor och resultaten blev allt bättre. Men 1966 var allt på väg att vända.

– Det gick tungt och jag minns att vi satt på en kulle i Gullvik, utanför Ö-vik, efter sista tävlingen och dividerade: Ska vi lägga ner eller satsa vidare och utveckla båtarna till de bästa i landet?!

Det sistnämnda alternativet vann.

Ett år senare åkte både Erik och Anders Fromell som svenska representanter till Montreal och VM-tävlingarna på Saint Lawrencefloden.

Och snacka om succé. Erik tvåa och Anders sexa i bitvis mycket svårseglade förhållanden.

Vilket gav eko – både i svenska och internationella seglarkretsar.

– På vägen hem från Montreal mellanlandade vi i London. Då kom en ledare fram till mig och undrade om jag ville med till Cairns i Australien och tävla senare på året. Och jag tackade förstås ja...

Så, hem och snickra till en container för båten för frakt till Sydney, och själv tog Erik och en kompis från Marstrand en jorden runt-resa västerut från London. Och väl framme i Cairns slog Erik Fromell till och vann det första racet nära hamnen.

– Ett minne för livet. Jag kan väl erkänna, att man var ganska skraj för att hamna i det otroligt salta vattnet, där det var gott om hajar...

ST-pokaljuryn värdesatte VM-silvret och övriga resultat högt det året och ändå skulle det bli bättre.

– Ja, jag brukar tänka på tv-reklamen med Henrik Lundqvist, där han poängterar hur viktigt det är med förberedelser. Så var det -68, då VM gick i Tönsberg, utanför Oslo.

– Det är väldigt speciella förhållanden där och jag deltog i NM också 1967, som var ett slags för-VM. Och det hade jag förstås stor nytta av, konstaterar han.

Att brorsan Anders inte fick chansen att åka med på detta mästerskap efter ett diskutabelt domslut i en VM-uttagning på hemmaplan gör fortfarande ont i Erik, som också blir rörd när broderns död för snart åtta år sedan kommer på tal.

– Det gick så fort. Vi var på en längre segling söderut, hade varit runt Bornholm och låg i Karlskrona när beskedet kom.

Det dämpade tonfallet blir ett helt annat när han beskriver känslan av att kunna täppa till truten på en och annan västkustseglare, som hade svårt att acceptera att en norrlänning slog dem på fingrarna.

– Det var en som sa till mig innan SM i Lidköping, då -68: Erik, du har vunnit VM, men något SM vinner du inte. Jag svarade, att vi får väl segla om det. Och så vann jag efter placeringarna 1, 1, 2, 1. 100 båtar ställde upp, så visst gick det!

Året efter avslutades OK-jollekarriären med ett VM-brons i Frankrike.

– Jag hade sagt det innan, och så fick det bli. När båten drogs upp efter sista seglingen var det över.

Ett försök att ta sig till OS i München i kölbåtsklassen Soling tillsammans med brorsan Anders och ytterligare en klubbkompis slutade i ett SM-brons, men närmare än så kom aldrig SuSS-trion.

En annan tid och ett annat liv väntade.

1972 föddes dottern Ann-Charlotte och i dag gläds Erik och Gun-Marie Fromell åt att också ha begåvats med två barnbarn.

Fromells verkstäder var redan ett begrepp och företagande var inget nytt när Erik var med och startade Ställningsbyggarna, som han sedan drev i 30 år.

– Jag har haft att göra även sedan jag sålde företaget, men i pension gick jag redan vid 63 års ålder. Och det är inget jag ångrar.

Vad var det han sa? Jo, att allt har sin tid.

Text & bild: Roland Engström

Pappa Ivar gjorde avtryck i seglarkretsar, men det var främst Erik och storebror Anders som gjorde namnet känt under främst det glada 60-talet. I dag finns inte Anders i livet och Eriks saknad är stor och tydlig, men minnena och berättelserna är fyllida av liv.

Erik Fromell

Ålder: 75 år den 17 april.

Yrke: Pensionär, men tidigare egenföretagare.

Bor: Hus i Nolby, Njurunda och fritidshus på Vindhem, Alnö.

Familj: Hustrun Gun-Marie, en dotter och två barnbarn.

Kör: Toyota Hilux till vardags, BMW vid mer långväga körning.

Intressen: Sport och friluftsliv. Har varit aktiv i segling, men spelade också hockey som ung i GIF Sundsvall och följer Timrå IK stenhårt (har årskort, trots pandemin). Ser gärna naturprogram på tv.

Favoritmat och dryck: En grillad köttbit och ett glas vin är aldrig fel.

Drömmer om: Se mer av norra Sverige och kanske Finland tillsammans med min fru. Och om hälsan är med oss skulle jag vilja tillbaka till Australien.

Firar födelsedagen: Inte alls. Coronapandemin har skrinlagt allt sånt.

Den här artikeln publiceras i samarbete med Sundsvalls Tidning, där reportaget publicerades för första gången på Erik Fromells 75-årsdag den 17 april 2021.

Malte Nyberg Tolf - konstnär och idrottare

Det är inte ofta som framstående konstnärer även utmärker sig som duktiga idrottsmän. Men så är verkligen fallet med den konstnär som vi porträtterar i detta nummer av Idrottsarvet, nämligen: Tyngdlyftaren, Backhopparen, Fotbollsspelaren och Luftakrobaten Malte Nyberg Tolf från Näske och Bjästa. Han kallade sig "Tolf" eftersom hans far "Tolf-Erik" var den tolfte (av fjorton barn) i syskonskaran efter fadern, hemmansägaren Erik Olof i Näske. Det var hårda tider och av de fjorton barnen överlevde endast fyra barn 20-årsåldern.

En moster såg tidigt hans konstnärliga begåvning. Hon ordnade så att han fick gå en Hermodskurs på distans vid tio års ålder i teckning och måleri. Nybergs mamma, syster och morfar satt ofta som modeller. Det finns en tidig porträttmålning, där Malte Nyberg målat morfar Anton Berglund omkring år 1945. Han var då 16 år och man kunde redan då ana hans konstnärliga talanger. Han genomgick även en tvåårig folkhögskoleutbildning vid Hampnäs folkhögskola i Örnsköldsvik under åren 1952–53, där han bland annat studerade svenska, litteraturhistoria, matematik, historia och geografi. Senare utbildade han sig till underofficer vid Jägarskolan i Kiruna år 1951. Sina konstnärliga utbildningar fick Malte Nyberg på Konstfack i Stockholm som han hoppade av och sökte sig senare till välrenommerade Isaac Grünewalds konstskola sannolikt åren 1954–55. Hans tavlor signerade han med en romersk tolv – XII.

*Malte framför sin ateljé "Tolfhamn"
Örnsköldsviks Allehandas arkiv*

Framgångsrik i flera idrottsgrenar

Malte Nyberg Tolf var tidigt en äventyrare som förutom en passion för konstnärligt skapande även i ungdomsåren ägnade sig åt diverse spänningsfyllda aktiviteter som han stötte på under fritiden, men även för inkomstbringande verksamheter för kortare eller längre tid för att kunna fortsätta att måla. Det konstnärliga utövandet var hela tiden det primära för Malte. Hans fallenhet för idrott av skilda slag utövade han främst för nöjes skull. När han ibland hade målat utan att riktigt bli nöjd, kunde han lägga penslar och pallettkniv åt sidan och greppa skivstången som alltid fanns i hans ateljé. Den träningen lade grunden för hans långvariga tävlande på distriktsnivå, med ett delat svenskt rekord i press för juniorer – 97,5 kg (lättvikt) som främsta bedrift. Malte Nyberg Tolf, tävlande för Sörbygdens AK och blev även tillsammans med Folke Garbom, Örnsköldsviks Atletklubb, tilldelad "Stora Grabbars märke" i Ångermanland för sina insatser inom tyngdlyftningen i länet. Han satte totalt 11 distriktsrekord i tyngdlyftning, det främsta i sammanlagt i Mellanvikt med (97,5-90-115=302,5 kg).

*Lyftarbild närbild, halvfigur
Örnsköldsviks museum & konsthall, Karl-Otto
Strandberg samt
Örnsköldsviks Allehanda*

Malte provade, förutom tyngdlyftningen även på olika andra slag av idrottsgrenar. Han spelade fotboll, boxades, åkte skidor, deltog vid två SM i backhoppning, ett SM i nordisk kombination, samt akrobatik, som till exempel uppträdande i räckgymnastik i folkparker. Han stod och gick på händer (helst på höga höjder) – bland annat på Sandöbrons räcke! Orädd var bara förnamnet....

En person som finner nöje i att stå på händer uppe på en tio meter hög svajmast, (Malte turnerade en sommar tillsammans med Arne Lindström, Köpmanholmen med "Golden Mast" där de båda gjorde konst i toppen på den tio meter höga svajmasten och där Malte befann sig allra högst upp stående på händer), som liftar till Afrika som 17-åring och tillbringa ett år med äventyr parallellt med sitt konstnärliga utövande, som paddlat på Nilen i en urholkad trädstam, samt återvänder några år senare till Sudan, som legat sjuk i malaria i Mombasa, jagat krokodiler i Swaziland (Malte sköt en jättekrokodil på tolv fot), simmat omkring bland hajar i Durban och varit nära att bli stenad av religiösa fanatiker i Tanganyika. Ja, en sådan person kan man inte kalla för annat än en äventyrare, en orädd livsbejakare med många strängar på sin lyra. Parallellt med sitt äventyrliga leverne utvecklades han med åren till en erkänd och uppskattad konstnär med såväl porträtt som abstrakta motiv med stark kolorit som kännetecken. Tavlor som fortfarande är attraktiva på konstmarknaden.

*Ett karaktäristiskt porträtt signerat XII
Örnsköldsviks Allehandas arkiv*

Internationella utställningar

Hans första separata utställning hölls i Pretoria i Sydafrika år 1955, där han fick positiv kritik. Han stannade aldrig kvar i Afrika på samma sätt som exempelvis Hans Hedberg gjorde i Sydfrankrike, men de långa vistelserna i Sydafrika och Sudan påverkade honom under hela hans liv.

Han gjorde också en offentlig utsmyckning i Sydafrika, under detta första år i Afrika. Konstverket är en glasmosaik till en synagoga i Pretoria. Andra internationella utställningar som kan nämnas är Nicolai Kirke i Köpenhamn, Grand Hotel i Khartoum, Sudan, Santa Barbara, Kalifornien och Fuengirola i Spanien.

*En abstrakt målning med ett
sprakande färgspektrum (Privat)
Örnsköldsviks Allehandas arkiv*

För att finansiera sina måleristudier arbetade Nyberg en tid på femtiotalet som skidlärare och ungdomsledare i Stockholm så att han kunde finansiera sina måleristudier. Av de mera udda anställningarna som Malte haft under åren omfattade även en kortare sejour som polis i Sundsvall, samt faktiskt som ridande polis i Kramfors, där han lånade hem en häst från I 21:s militäranläggning i Sollefteå! Han var också anställd som teckningslärare i Strömsund 1956 och idrottslärare på Norsjö realskola. Senare hade han även målarskola under flera perioder i sin ateljé i Tolffhamn, med elever som Bill Olson, Olle Gustafsson och Karin Öhgren. För att finansiera sitt uppehälle skaffade han också skutor och sysslade med timmerbärgning och att bärga nedskurna båtvrak.

I en dagboksanteckning, från hans vistelser i Sydafrika och Sudan, finns tidstypiska formuleringar om den svarta befolkningen, där Nyberg reflekterar över de orättvisa livsvillkoren: *"I vår tid äro vi så civiliserade tycker vi. Vi lever i den tid då vi ska bli herre över atomkraften. Men i Sydafrika dödas tre till fyra svartingar per år av omänskliga farmare. De piskas ihjäl eller svälter ihjäl."*

För hur skall en stor familj kunna leva på hundrafemtio kronor om året i dessa dagar? I en negervänlig tidning kunde vi se att en av dessa stackars negerdrängar i sin hunger stulit en sak från sin bonde och sålt den för att få mat till ungarna. Han piskades halv ihjäl av bonden som också anmälde honom för myndigheten. Polisen tilldelade negern fängelsestraff och böter med 100 pund= 1500 kr. Åh, dessa stackars bröder. Det är en "kall" plats på jorden detta Sydafrika trots det tropiska klimatet." Utöver dagboksanteckningen finns under Maltes omfattande resor i Afrika inte mycket av kritik mot de livsvillkor som den färgade underklassen tvingades leva under.

Det är ändå till viss mån förstäligt utifrån den tid som rådde under sent 1950-tal. Även uttrycken som "negrer", och "de svarta" var på den tiden gängse i svensk press. Inte minst kom det till uttryck bland sportjournalister i Sverige när de bevakade Olympiader och Världsmästerskap ute i världen med färgade deltagare. När Malte kommit hem och slagit sig ner för gott i Sverige uttryckte han sig ibland med stark lojalitet med den förtryckta svarta befolkningen... *"Det går inte att tänka sig hur fruktansvärt det är i Sydafrikanska unionen, med dess rasdiskriminering. Ingen neger får åka spårvagn, ingen neger får bo inne i storstädernas centrala delar. Ingen neger får äta på restaurang eller sätta sej på en parksoffa. Därför ser man överallt vid lunchdags tusentals negrer på trottoarerna iförda sina västerländska trasor till kläder och tärande sin enkla måltid."*

I en tidningsintervju framgår att Maltes situation emellanåt var svår, bland annat med avseende på mathållning och hygien. Ständig dysenteri var en plåga som han inte kunde komma undan under Afrikavistelsen. Krokodilägg, durragröt och andra läckerheter som ortsbefolkningen bjöd på kunde ställa till det rejält för den mest förhårdade konstnärsmage. Men ofta klarade han sig med en limpa, en bit ost och en flaska öl. *"Det är precis samma frukost som jag äter i Paris, på någon parkbänk"*, säger Malte i en intervju.

I Khartoum lät han tillverka en egen Nilbåt för att ensam ta sig uppför floden. Myndigheterna i den nya fristaten Sudan vinkade dock med kalla handen. Färden skulle gå genom delar av landet som var förbjudna för inresa. Men en 14-dagars paddeltur på Nilen i en annan båt blev det i alla fall och många spännande upplevelser i små infödingsbyar här och där efter vattenvägen.

*Malte med spjut från första Afrikaresan
Avfotograferat från Umeå Univ.
Handskriftsarkivet*

Grundade konstcentret "Konst i norr"

Så småningom slog han sig ner i sin hemtrakt i Näske och fortsatte sin konstnärliga bana, grundade konstcentret Tolfshamn där han förutom att utveckla sitt målande med alltmer både färgrika och abstrakta målningar gjorde stort intryck på galleribesökare och konstkännare. Tillsammans med några andra konstintresserade tog Malte initiativet till "Konst i norr", en sammanslutning av konstnärer i norra Sverige med målet att visa upp konst i alla sammanhang. De hade en lokal i Örnköldsvik och fick vid ett tillfälle besök av Cornelis Wreeswijk som slutförde "Brevet från kolonien" sittande i trappen till deras lokal.

*Malte framför sina tavlor i ateljén,
Örnköldsviks Allehandas arkiv*

I en bok om Malte som gavs ut och finns att låna på Örnsköldsviks stadsbibliotek "Arken" har några konstkännare från orten beskrivit hans konstnärliga kvalitéer. Vid öppnandet av Malte Nybergs utställning i Näske, 2010 uttryckte Överläkaren vid psykiatriska kliniken i Övik följande om Maltes konst: "Herr Malte Nyberg är ju en man, rik på de mest överraskande aspekter, källa till både filosofi och skönhetsbetraktelser, fylld av otrolig lärdom och kunskaper, samtidigt naiv och sofistikerad. Om han är i den rätta sinnesstämningen så utsöndrar han konsthistoriska och lokalhistoriska stories, samt filosofiska lärdomar på samma sätt som musslan utsöndrar pärlan, om hon plågas av en liten kiselsten..."

Konstnärskollegan och bäste vännen Stig-Åke Ståhlacke, har gett följande omdöme om Malte Nyberg Tolf:

"Malte lät sin kraft och iver och sin koloristiska berusning skapa underbart vackra, dramatiska dokument av duk, penslar och färg. Norrlands magi fångad än en gång. Maltes konstnärliga omfång saknar nästan gränser. Det tycks mig omätbart och hans verk flödar av målarlycka och målarpina. När vi blev vänner, Malte och jag, så ringde, ringer, han mig ofta och säger ofta att idag har jag kasserat tio teckningar och två oljemålningar... Han säger det med stolthet. Han tycker om att kassera och måla över sina verk. Han nöjer sig inte med det habila. Han är en idog sökare efter en livets gnista, gestaltad i oljefärgsmålari. Ett sätt att innerst söka en livets lycka."

Research: Umeå Universitets handskriftsbibliotek, Örnsköldsviks Allehandas arkiv, Örnsköldsviks Museum, Biblioteket Arken, Örnsköldsvik, DN:s historiska arkiv

Malte föddes 18 november 1929 och avled 27 februari 2013, 83 år gammal.

Text och research: Erik O. Sjödin

*Klipp från en sportsida i Örnsköldsviks Allehanda
Örnsköldsviks Allehandas arkiv*

*Lyftarbild på Malte i helfigur
Örnsköldsviks museum & konsthall, Karl-Otto
Strandberg*

Föreningsarkivet Västernorrland - Idrottens arkiv

Idrott har alltid sysselsatt och engagerat människor och är idag en av de verksamheter som alla mer eller mindre har behållning av. Vi utövar den eller tittar på sport i olika media eller besöker idrottsanläggningar.

Oförlömliga ögonblick kan frysas genom bilder, filmer eller återberättelser av de som var med. Dessa minnen är viktiga att bevara för framtiden. För att idrottsminnen ska bevaras har Föreningsarkivet Västernorrland startat en kampanj för att uppmana idrottsföreningar att bevara och ta hand om sina arkiv.

Det kan vara svårt att samla ihop handlingar eftersom de kan vara spridda på olika platser, på expeditionen, hos gamla och nya styrelsemedlemmar eller andra engagerade personer i föreningens verksamhet. Vi på Föreningsarkivet Västernorrland hjälper till med råd och anvisningar om hur man kan arkivera. Vi kommer gärna ut och pratar med er om det. Vi kan även ta hand om era arkiv genom att bevara och arkivera i våra depåer och även göra dem tillgängliga för andra. Idrottens arkiv är en viktig del av det kollektiva minnet.

Föreningsarkivet Västernorrland är den institution i länet som bevarar föreningslivets kulturarv. Det gäller handlingar som protokoll, verksamhetsberättelser, bokslut med mera. Det handlar också om affischer, fotografier, fanor och allt annat material som är unikt för föreningens historia och verksamhet.

Föreningsarkivet Västernorrland tar hand om både det fysiska arkivmaterialet och det digitalt skapade arkivmaterialet. Vi har våra depåer och forskarservice i Sundsvalls kommunhus i Sundsvall och i Arkivcentrum Nord i Härnösand. Ta gärna kontakt med oss så kan vi berätta mera. Kom ihåg att er verksamhet är en del av samhället idag. Er historia blir en mycket viktig del i framtidens forskning.

Föreningsarkiven har sin början först under andra hälften av 1800-talet, när de första stora folkrörelserna fick sitt genombrott i Sverige. Under 1900-talet grundades flera folkrörelsearkiv i länet och det resulterade i att 1998 grundades Föreningsarkivet Västernorrland, FV.

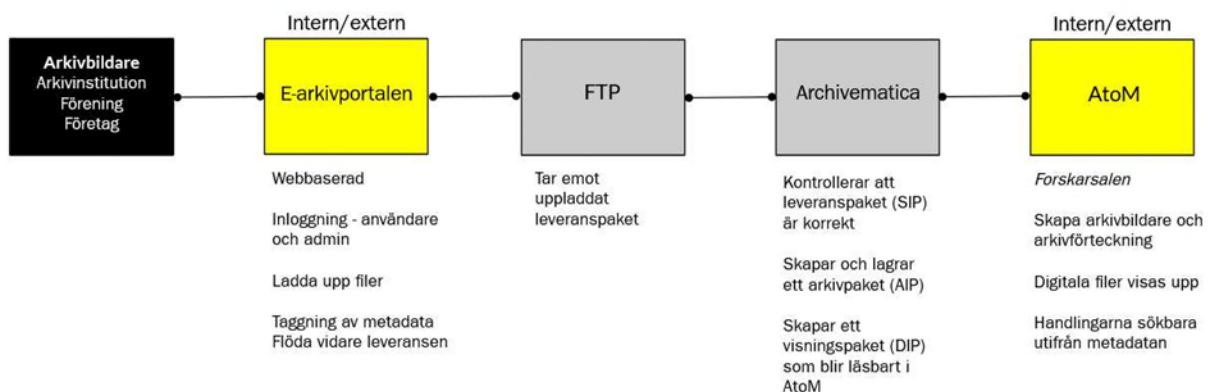
En annan viktig verksamhet är samverkan på nationellt plan för e-arkivering. Föreningsarkivet Västernorrland tillsammans med Arkiv Sörmland och Folkrörelsearkivet för Uppsala län bildade föreningen EEA Enskilda e-arkivet år 2022. Syftet är att skapa en organisation och plattform för att ta emot digitala arkiv samt utgöra ett utvecklingscentrum avseende e-arkivering för förenings- och näringslivsarkiv. Bilden nedan visar hur e-arkivering fungerar i e-portalen.

Alla våra medlemmar kan spara sina digitala filer i denna e-portalen. Det är en digital depå där man får egen inloggning och sparar sina filer så att andra kan se arkiv eller inte. Arkivbildaren bestämmer själv hur den vill ha det. Arkiven kan sedan användas av forskare i hela världen.

Katarzyna Forsberg

Arkivchef

Föreningsarkivet Västernorrland

Vad vore svensk idrott idag utan Sveriges Centralförening för Idrottens Främjande?

Idag är Riksidrottsförbundet den självklara mittpunkten för den svenska idrottsrörelsen – både som paraplyorganisation för landets specialidrottsförbund och som myndighet för statens idrottsstöd. Så har det inte alltid varit. Under idrottsrörelsens etablering och fram till 1930-talet hade även Sveriges Centralförening för Idrottens Främjande, SCIF, en central roll i idrottsrörelsens ledning.

SCIF bildades på Stockholms slott i maj 1897. Vid denna tid befann sig svensk idrott fortfarande i ett uppbyggnadsskede. Idrottsföreningarna var få och loikaliserade till rikets större städer. Anläggningsbeståndet var litet och av enkel kvalitet. Modern tävlingsidrott var något som få kände till och ännu färre prövat på. Detta ville SCIF ändra på. Med Viktor Balck i spetsen och kronprins Gustav (sedermera Gustav V) på ordförandeposten bildades en organisation som skulle ge den spirande idrottsrörelsen ledning och stöd. Mer konkret var målet att sprida kunskap om idrott – gärna i form av stora idrottsfester och andra tillställningar – samt att samla in pengar för att stötta idrottsföreningar och tillkomsten av idrottsanläggningar.

I organisatoriskt avseende var SCIF en association snarare än en traditionell förening. I centrum för arbetet fanns en handlingskraftig styrelse, bestående av män (kvinnor kom långt senare) från samhällets övre skikt med en självpåtagen roll att utgöra idrottsrörelsens egen ”regering”. Däremot fanns inte en vilja att leda det vardagliga idrottsarbetet. Sådant delegerades med varm hand till Riksidrottsförbundet, bildat 1903.

SCIF är idag mest känd som arrangör av nordiska spelen (1901–1926) och som byggherre av Stockholms stadion inför de olympiska spelen 1912. Men SCIF gjorde mycket mer än så. Med goda kontakter i regerings- och riksdagskretsar var man starkt pådrivande till att idrottsrörelsen fick permanent statsanslag med början 1913. Det var även SCIF – inte Riksidrottsförbundet – som inledningsvis förvaltade och fördelade statsbidraget. Merparten av bidragen de första åren användes till stöd för byggandet av idrottsplatser över hela landet.

SCIF:s centrala roll som idrottens ekonomiska myndighet upphörde 1930. Initiativet togs av föreningens dåvarande ordförande, kronprins Gustav Adolf, som ansåg att Riksidrottsförbundet blivit moget att överta denna uppgift. Föreningen gav således frivilligt upp sin centrala position i idrottsrörelsens ledning. Att Balck, död 1928, inte längre var i livet, bidrog till beslutet.

Sedan 1930-talet har SCIF fortsatt att främja idrott i olika former. Sedan 1906 utdelar man utmärkelsen Idrottskölden till elever som utmärkt sig i en idrott. Priset har hittills tilldelats närmare 13 000 gymnasieelever. Prinsens plakett instiftades 1948 och utdelas till idrottsledare som gjort stora insatser för svensk idrott. SCIF premierar även idrottsförbund och idrottsforskning.

Under senare decennier har SCIF även stärkt sina insatser för att främja svensk idrottshistoria, bland annat genom stipendier till idrottsmuseer/ idrottshistoriska sällskap. I detta arbete har idrottsledaren och Sundsvallsbon Walter Rönmark haft en central roll som ordförande för SCIF:s Musei- och idrottshistoriska kommitté 2005–2022. För detta har Rönmark förärats av SCIF med Viktor Balcks minnesmedalj. Utmärkelsen delades ut på årsmötet för Västernorrlands idrottshistoriska sällskap den 10 april 2024.

Johan R Norberg

Idrotten stod högt på Härnösand

14 juli
Västernorrland-Gävleborg

Åke Bylund från Sollefteå vann 100 fritt på 1.11,8. C. Malander från Sundsvall var tvåa och trea blev G Fahlman Härnösand. 1 000 personer på läktarna och de fick även se svenska simhoppmästaren Helge Öberg (Stockholm) uppvisningshoppa från både svikt och trampolin (bilden uppe t h).

Helge Öberg

Be Quick: St. Obin; Sissing; Plenter; Vachters, Hazeweyer, Hogenbäck; Blyham I, Renkema, Blyham II, Wilkens, Jensema.
Älgarna: O. Ödmark; Åke Pettersson, I. Näsholm; N. E. Högberg, A. Sjölund, S. Pettersson; E. Lundgren, K. E. Lindroth, S. Töllbom, T. Hell, A. Grahn.
Domare blir hr Th. Forhaug, Kramfors.

24 juni
Älgarna- Be Quick

13-14 juli
Norrlandsregattan

Stjärnspåc
med 5-2 ei
Drygl 1 70

Medelpad ställde upp med dessa grabbar i fotbolls matchen mot Ångermanland. Målvakten skall vara V Lindahl Essvik och övriga på bilden är backarna G Johansson Fagervik och L Nylén Kubikenborg. Mittfältarna var T Pettersson Kubikenborg, N Ljungqvist Matfors och J Lindahl Essvik. I "kedjan" S Ålander Vistavärv, T Östman GIF Sundsvall, T Häggblom Fagervik, A Söderlund Kubikenborg och S Lindström Fotbollsföreningen. Ångermanland hade tre spelare från Köpmanholmen, målvakten A Westin, backen Vestin och högeryttern E Pettersson. Även Domsjö hade tre man i laget, innarna S Nordin och S Kallin samt centern B Nordin. Älgarna bidrog med Anton Sjölund och S Pettersson. Husums E Pettersson var vänsterytter, J Pierre från Alfredshem var centralt på mittfältet och P Tjernberg var ende spelaren från Kramfors, till höger på mittfältet. Thure Forhaug, Kramfors domde och Ångermanland vann "Slaget om Gnistringen" med 2-1 efter 1-0 i paus. 2 000 stycken åsäg.

Nils Wallin
och H Björklind

Sands 350-årsprogram

alansfulla ryttarspel.

28-30 juni
Ryttartävlingar

Bilder ur
Profilbils arkiv
Text Örjan Leek

Skade nordholländska Be Quick vann
efter 3-1 i paus mot Älgarna.
0 åskådare.

6 juli
fotbollstävlingar

Solleredå-GIF-löpare?

30 juni
Nat. friidrottstävlingar

Brännans Lennart "Pelle" Hernell?

PUBLIKREKORD OCH GLÄNSANDE RESULTAT
vid Brännans l. F.s
nationella stor-
tävlingar i går.
Rolf Andersson gjorde 10,0 i diskus
och 10,74 i kula.
Ståhlinder 180 i höjd.
Örjan Lundström löpte 100 på 16,7 och
Marqvist 400 på 1,54.

från Västervik vann före C. Dahlgren Sundsvall och A. Häggblad Vårby
Härnösand blev delade treor.

Glimtar från årsmötet

I början på april hölls föreningens årsmöte. Ett 20-tal medlemmar hade söks sig till Kulturmagasinet's programsal i Sundsvall. Efter en stunds minglande med kaffe eller te inledde avgående ordföranden Leif Thunman kvällen med att hälsa alla och särskilt dagens fördragshållare Johan Norberg från Sveriges Centralförening för Idrottens Främjande, SCIF.

Johan höll ett anförande om centralförening, dess historia och verksamhet, se särskild artikel.

Därefter vidtog årsmötesförhandlingarna med Johan Norberg som ordförande. Förhandlingarna bjöd inte på några överraskningar eller debatter och den avgående styrelsen beviljades ansvarsfrihet med acklamation. Stämman beslöt att årsavgift skulle vara oförändrad.

Mångåriga styrelseordförande Leif Thunman hade av sagt sig omval varför en ny ordförande skulle väljas. Valberedningens förslag Anette Norberg, Härnösand, vann årsmötets gillande och valdes till ordförande på ett år. Kari Korpela, Sollefteå, valdes in i styrelsen på 1 årsmandat.

Därefter överlämnade han SCIF:s utmärkelse Viktor Balcks minnesmedalj till Walter Rönmark, Sundsvall, för hans mångåriga och omfattande verksamhet inom idrottsrörelsen. Viktor Balcks medalj instiftades till Balcks 80-årsdag 1924 och delades ut till Kronprinsen, Clarence von Rosen och Viktor Balck. 1989 beslöts att återuppta utdelandet av medaljen. Sedan dess har 11 personer erhållit medaljen och nu alltså Walter Rönmark som den 11:e.

Vice ordföranden Leif Bolin överlämnade till Leif Thunman beviset på att styrelsen utsett honom till hedersmedlem i föreningen. Övriga avgående ledamöter i styrelsen och valberedningen, liksom dagens fördragshållare och mötesordförande avtackades i vederbörlig ordning.

Leif Bolin

Något om smeknamn

Alltifrån de första människornas samhällsbyggnader har behovet av att särskilja individer i en grupp funnits. Till en början namngav man efter djur, egenheter, eller färdigheter. Därifrån har namngivningen utvecklats längs olika grenar beroende på kulturfär. Från att ha haft en ganska stabil namnbas, med regionala avvikelser, har våra svenska namn under senaste 50 åren berikats med en internationell touch.

I de historiska svenska källorna kan vi se hur s.k. binamn (språkforskarterm) använts för att särskilja personer i en tid då efternamn var förbehållet adeln. Många gånger var namnen förknippade med yrken, färdigheter, platser och familj men också lyten, och förekom då ofta föga smickrande namn (öknamn). Många är de arbetsplatser runt om i Sverige där arbetare varit mer kända under sina binamn än sina officiella namn.

Denna artikel skall handla om idrottens binamn. I fortsättningen används endast termen smeknamn, som kännetecknas av en positiv värdering. I den mån negativa namn använts lämnas de därhän i detta sammanhang. Inom idrotten finns många olika miljöer där smeknamn förekommer kompisgänget, träningslokalen och omklädningsrummet men de kan också skapas av de närmaste supportrarna och i en del fall även av media. Någon kan ha dubbla smeknamn ett internt i familjen och ett utanför den närmaste kretsen. Smeknamn snappas lätt upp och förs vidare bland publik och media. I denna artikel är det främst tidningarnas användande som är i fokus.

Skicket att använda ett annat namn än dopnamnet, alternativt i kombination med detta, uppstod tidigt bland artister inom cirkus, varieté, teater och underhållning. Syftet var förstås att marknadsföra sig, att skapa mystik och intresse för att locka publik.

Som exempel på detta kan nämnas cirkusartisten Brazil Jack, bondkomikern Kalle Nämndeman och revykungen Ernst Rolf. Bland populära tillställningar vid förra sekelskiftet förekom ofta kraftprov där atleter tävlade eller visade upp sina färdigheter. Exempel på kraftkarlar som uppträdde på marknader och i cirkussammanhang med specialiteter som: böja järnstänger, räta ut spik, lyfta vikter, utmana åskådare eller som i en del fall brottas med björnar är namn som: Calle Sven, Siljansnäs Anders och Starke Arvid, Cyklon-Persson och Den leende Hercules m.fl. Så småningom blev tidens atleter inlemmade i olika specialiteter och därmed kom också kraftmätningar i organiserad form, föreningar bildades, idrottsgrenar formades.

När idrottsrörelsen fick fotfäste i vårt land och dess utövare började uppmärksammas av allmänheten kunde också smeknamn smyga sig in när populära profilers bravader beskrevs. Tidningarna höll dock länge på viss titulatur när man återgav de idrottandes prestationer liksom när laguppställningar angavs. Genomgående använde man då herr (eller hr) samt efternamn. Ofta förekom bara initialen i stället för förnamnet. Domare var den grupp, som allra längst fick behålla titulaturen herr. Rättskiparens status inskräptes på så sätt.

Avsaknaden av andra titlar tyder på att idrottens arena var en mer neutral mötesplats än andra samhällsarenor.

Vid Stockholmsolympiaden 1912 sågs ett antal smeknamn florerar i de ofta korta rapporterna, som när "Göta lejon", den urstarke göteborgaren Claes Johansson tog guld i brottnings mellanvikt. Mer känt blev guldmedaljören i tresteg Gustaf "Topsy" Lindbloms smeknamn. Det tillkom efter att han i ungdomens Norrköping (sågs det) hjälpt till med att fånga den förrymde cirkus-elefanten Topsy. Simhopparen Erik Adlerz, som med sin djärva flykt i luften tog dubbla guld i svikthopp lystrade till smeknamnet "Loppan, cyklisten, Henrik "Gubben" Morén, misslyckades totalt på grund av tryckande värme. Hans smeknamn berodde förmodligen på en sen tävlingsdebut och en 38 år lång karriär. Han kallades även "Murre" beroende på att han trivdes bäst i murrigt väder dvs. regn och blåst.

Under 1910-talets första år förekom smeknamn ofta i tidningarnas korta referat. Detta gav en känsla av gruppidentifikation till något man skulle vara förtrogen med och därmed ökade också allmänhetens intresse.

Idrottsbladet som 1915 fick en ny och dynamisk ägare i Torsten Tegnér blev en starkt bidragande orsak till att idrotten fick ökat utrymme i tidningarna. Av konkurrensskäl var andra tidningar tvungna att anpassa sig till denna nya folkrörelse och möta läsekretsens ökade intresse för idrotten. Ett allt större utrymme ägnades idrotten men det skulle dröja decennier innan sportsidorna fann sin form.

Smeknamn blev allt vanligare och under de kommande decennierna förekom de flitigt i löpande text, rubriker och bildtexter. Nyheterna spreds från de arenor där en nära och engagerad publik trängdes kring sina idoler. Smeknamnen användes ju flitigt när man hejade fram sina favoriter. Därmed förutsattes också att tidningsläsaren var väl förtrogen med smeknamnen som var på allas läppar.

En undersökning, av Idrottsbladets matchreferat 1920, som gjorts av Inger Lindstedt baseras på ett relativt tunt källmaterial men visar att endast smeknamn användes i ca 60 % av de artiklar som undersöktes. Man skrev alltså bara "Måsen" eller "Linkan" dvs. Einar Lindqvist (IFK Uppsala) resp. Gustaf Björk (Hammarby), vilket verkligen krävde en initierad publik. Skriverierna ledde ändå till att allmänhetens idrottsintresse ökade. Med tiden förändrades och utvecklades sportspråket, där fanns de som oftast bara nämndes med sitt smeknamn som Ingo, Varg-Olle osv. Den dominerande kombinationen blev ändå smeknamn + efternamn av typen "Tumba-Johansson".

Sven "Tumba" Johansson

En tredje vanlig variant är längre med förnamn+ smeknamn+ efternamn typ, Lennart "Nacka" Skoglund. Variation av namnbruket, i rubriksättning, ingress och löpande text var ju av vikt för att få ett levande och engagerande sportreferat. Smeknamnens storhetstid pågick fram mot 1968 för att därefter minska i användande inom media. Perioden 1920 -1958 dominerades av rena tävlingsreferat och var en annan typ av sportjournalistik än dagens.

Men nog finns smeknamnen fortfarande kvar, i den nära vänskretsen, i laget, i omklädningsrummet och vid det interna snacket, bland supportrar och publik men mer sällan på sportsidorna.

Ibland kan man idag se att det refereras till en tidigare aktiv idrottare med smeknamn men de sporadiska försök till lansering av nya smeknamn som görs får sällan fäste. Det är nu sällan att namn som är skapade av journalister överlever någon längre tid. Kanske beror det på att mediebevakningen har blivit bredare mer analyserande.

Många smeknamn stammade från tiden i sandlådan, på skolgården, i kompisgänget och följde bara med in i idrottsvärlden, medan andra tillkom av tillfälligheter längs vägen.

För oftast är det tillfälligheter, ögonblick som ger smeknamn. Men alla får ju inte smeknamn. Den obesvarade frågan är; Varför? Det hänger knappast ihop med populariteten.

I en del fall har förnamnet varit tillräckligt, Sixten, Assar eller Gunde. I andra fall har endast efternamnet använts, Gärderud eller i kombination med förnamnet, Gunnar Nordahl. I Svensk Idrottsforskning nr 2 2008 delar Leif Nilsson in de smeknamn, ca 5000, som ingår i hans undersökning, med arbetsnamnet "Från Nora-Anna till Foppa" i olika grupper.

Cirka 30 % består av hyperkorismer, dvs. de bildas med utgångspunkt från det officiella namnet. Exempel som; Lasse, Leffe. Peo osv.

I en stor del av materialet är orsakerna till namnen osäkra, en betydande grupp är också namn, som knyts till geografiska platser men där förekommer också djurnamn, yrken, storlek och släktskap som orsaker. När det gäller kvinnliga smeknamn är de betydligt färre framförallt beroende på att kvinnlig idrott förekom sparsamt och växte i en tid då smeknamnskurvan börjar peka nedåt.

I kommande artikel kommer jag att titta närmare bakgrunden till de smeknamn, som så är väl förankrade i vår svenska idrotts historia, inte minst vår värmländska. De flesta har sin förklaring men där finns också betydande osäkerheter.

Kanske sitter just du med kunskaper som kan tillföra kunskaper och historier i ämnet. I så fall hör av dig till redaktionen via mail t ex.

Använd Litteratur mm.

Inger Lindstedt, Sportspråkets personnamnsbruk, 1989

Leif Nilsson, Smeknamn i den svenska idrotten under 1900-talet.

Ur Svensk Idrottsforskning 2008:2

www.sok.se (Sveriges Olympiska Kommittés hemsida)

Olof Andersson

Kommentarer

Några för oss i Västernorrland kända exempel är backhopparna Sven Selånger, tidigare Eriksson, Sundsvall och Diman Lindström, Örnsköldsvik, ishockeyspelarna Lill-Strimma Svedberg och Bulla Berggren, Timrå, samt fotbollsmålvakten Zamora Nyholm, Härnösand.

Leif Bolin

Sven "Selånger" Eriksson

Erik "Diman" Lindström

Lennart "Lill-Strimma" Svedberg

Bo "Bulla" Berggren

Leffes Luringar

- # Bättre trampa vin än vatten.
- # Fotografen tar inte längre kontanter utan bara kort.
- # Fel fråga till en som varit ute och löptränat: "Hur gick det?"
- # Visst kan man väl säga att en trollkonstnär är underleverantör
- # Källarkrögare – den undre värden.
- # Min brödrost fungerade inte så jag kastade den i sjön. Nu rostar den.
- # Egoistens bilval – Jaguar

Våra kaféträffar

Idrottskafé på Skidgymnasiet - Sollefteås talangfabrik

I flera decennier har talangfulla ungdomar från hela Sverige valt att studera på Sollefteå Gymnasium för att kombinera sina studier med en elit-satsning inom längdåkning eller skidskytte.

Ska man utbilda ungdomar till att bli de bästa skidåkarna & skidskyttarna så behöver man de bästa tränarna!

Två av dessa tränare - Kari Korpela och Jörgen Brink var kvällens föreläsare på Idrottskaféet i februari i Sollefteå. Cirka 30 gäster inklusive några av skidgymnasieleverna fick ta del av Jörgen och Karis historia om sig själva, sina roller som tränare och hur man skapar och underhåller det magiska framgångskonceptet.

Kari Korpela startade upp skidskyttegymnasiet (RIG) i Sollefteå hösten 1984. På den tiden hade han 50% tjänst på skolan, 25% på I21 Idrottspluton och 25% som förbundstränare för herrlandslaget. Sedan början på 90-talet är det 100% på skolan.

Jörgen Brink, som haft en framgångsrika skidkarriär, är relativt ny som tränare på skidgymnasiet. Han började arbeta på längdskidgymnasiet hösten 2021 och bytte sen för att bli tränare på skidskyttegymnasiet hösten 2022. Jörgen som själv varit elev på Sollefteås Skidgymnasium hade Håkan Hällholm som tränare, legendaren som startade Längdskidgymnasiet 1979.

Jörgen har vunnit Vasaloppet tre gånger på raken, 2010-2012.

Jörgen Brink

Han hade bästa segertiden fram till 2021 då Tord-Asle Gjerdalen slog den med tiden 2.28.18. Jörgen kan ännu stoltsera med att han fortfarande innehar rekordet "Äldsta segrare i Vasaloppet"!

Alla tre loppen han vann hade han samma par skidor och som han hade med och visade upp under Cafékvällen. Utöver Vasaloppssegrarna så svarade han även för samma bedrift i 7-Milaloppet i Västerbotten vintrarna 2016-2018.

Framgångsfaktorer: Kvalitet, bra träningsmöjligheter och professionalism betonade de båda tränarna. Man vill verkligen vara i framkant och driva samt leda utvecklingen. I grunden finns det bra traditioner och en bra utbildningsmiljö i Sollefteå med ett helhetstänk, det är viktigt för tränarna att alltid sätta eleven i centrum. Eleverna ska känna att de, var och en, får det stöd och den uppbackning de behöver för att kunna utvecklas optimalt. Det gäller allt från stöd, kost, sömn till träning.

Ett steg i kvalitetsutvecklingen de senaste åren är framförallt att kommunen vågat satsa på en nybyggd och påkostad teori- och träningsanläggning, det nya skidgymnasiet, som vi befinner oss i under cafékvällen. Där finns nu ett efterlängtat rullskidband som komplement till Sveriges bästa utomhus-rullskidbana och som utnyttjas oerhört frekvent. En annan nyhet är den 50 meter långa skyttehallen som utan tvekan är ett lyft för skidskytteleverna - nu kan de träna när som helst på dygnet och vara helt oberoende av den väderlek som råder utomhus.

Idag går 60 elever på Sollefteå Skidgymnasium, jämnt fördelade på längdåkning och skidskytte. Utbildningen bedrivs både med riksintag, RIG, och med lokalt/regionalt intag, NIU.

Många elever har blivit framgångsrika elitåkare. Inom längdåkning hittar vi Ebba Andersson, Frida Karlsson, Marie-Helene Östlund, Britta Johansson-Norgren, Lis Frost, Magdalena Forsberg (som sen bytte till skidskytte) & William Poromaa.

Inom Biathlon/Skidskytte finns Helena Ekholm, Fredrik Lindström, Sebastian Samuelsson, Elvira Öberg, Hanna Öberg & Anna Magnusson som alla har drillats professionellt på Sollefteå Gymnasium.

Helene Johansson

Boktips

Magdalena Forsberg och Tobias Karlsson – Hitta motivationen

Det aktuellt mediekända paret Magdalena Forsberg och Tobias Karlsson har slagit sig ihop om begreppet *Motivation*. Det är en rejäl klump på 230 sidor i påkostat material och med många högklassiga bilder, som upptar 64 sidor, bilder där författarna exponeras i alla möjliga flashiga situationer. I långa stycken blir framställningen biografisk, då författarna beskriver hur de själva tränar, tävlar och motiverar sig inför uppgifterna. Mycket utrymme upptas av beskrivningen av deras eget jättelika motivationsmål, nämligen att bestiga Kilimanjaro. 30 sidor blev den storyn. Men även personliga traumorna tar de upp, liksom sjukdomar som tumör och HIV. Personligt förstås.

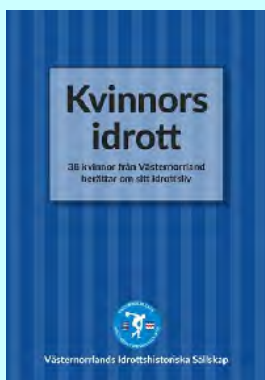
Men hur går det då med att motivera oss köpare av boken? Ja, varje avsnitt har sin lista med goda råd. Där blir det väldigt enkelt och välbekant. De flesta råden har vi fått i andra sammanhang, både när det gäller att komma igång och att bryta stillasittandet. När det gäller kosten känns paketet igen; mest grönsaker på tallriken, långsamma kolhydrater, drick vatten, ät långsamt. Att minska vardagsstressen är naturligtvis viktigt för att hitta motivationen att komma vidare, men det blir allt för enkelt med 11 uppräknade punkter. Mer en så behövs!

Mycket självbiografiskt, mycket skåpmat också. Ett 70-tal uppräknade tips ger dig alla möjligheter till att må bättre och på så vis bli mer motiverad för ett bättre liv. Men som alltid med den här typen av litteratur.

Den måste hanteras med måtta och förstånd. Det är några avsnitt jag tar med mig och har användning för. Praktiskt gillar jag andningsövningarna. De stressar av och lugnar. Avsnittet om att man är sin egen inre kritiker är bra, om man lär sig hantera den och komma vidare. Bra tankar där. Att vara tacksam och att träna på tacksamhet är kloka avslutningsord i boken, där man också konstaterar att optimister lever längre än pessimister.

Gunnar Åsard

**Du har väl skaffat dig boken om Kvinnors idrott!
Om inte gör det. Kan beställas från vår redaktion.**

Pris 125:- inkl. frakt.

Betala till swish 123 591 7208

Glöm inte uppge namn!

Ingela Asplund - Idrotten har präglat mig och mitt liv - tack pappa!

Något som var mitt stora intresse blev också mitt yrke.

Vilken idrott du väljer som barn, var förr något du nästan alltid ärvde från dina föräldrar. Så är det väl till viss del även idag, men tack vare många insatser från Riksidrottsförbundet låter vi många barn testa olika idrotter på ett naturligt sätt i många projekt.

Längdskidor var mitt arv, pappa Sören Thorin, tävlade på elitnivå på 60 och 70 talet, så det blev helt naturligt att även jag skulle börja med längdskidor och visst hade jag en liten fallenhet för sporten jag också. Men utan mammas support och fixande och pappas stöd hade det inte varit lika enkelt.

Pappa visste inte om det själv men han var verkligen en perfekt idrottsförälder. Det vi föreläser inom idrotten idag, hade pappa helt naturligt utan föreläsningar och information. Han tränade med mig, valde skidorna, stöttade, peppade och samtidigt pushade mig lite över kanten att våga saker.

Jag ångar att jag aldrig sagt det till honom. Idag är han inte med oss på samma sätt som förr, han har blivit dement så det är svårt att förklara för honom hur mycket han betytt för mig och mina val i livet.

Pappa, Yvonne och jag

Minns när jag satt i hallen i huset på Solbacken i Fagervik där jag växte upp och funderade om jag om jag skulle sluta med fotboll och satsa på längdskidor, kan låta löjligt, men det var ett jobbigt beslut för en 15 åring. Jag valde längdskidor och redan som 15 åring flyttade jag till Sollefteå och börja på skidgymnasium.

Ett beslut som visade sig bli helt rätt för mig, åren i Sollefteå har verkligen präglat mig till det bästa. Inte för att jag blev någon framgångsrik skidåkare, men fick vänner för livet, lärde mig tidigt att ta hand om mig själv och såklart även vad hård träning innebär. Att erfarenheten skall bidra till att jag fick ett yrke inom idrotten, visste jag ju inte då, ett yrke som jag verkligen älskar.

Första halvåret på skidgymnasiet var tufft, träningsdosen var väldigt hög och jag längtade hem. Men tack vare rätt stöd och uppmuntran av mina föräldrar stannade jag kvar, vilket jag är så tacksam för idag och har förstått efteråt åren i Sollefteå gjorde att jag växte som människa.

När jag slutat skidgymnasiet slutade även min skidkarriär och jag började plugga på fritidspedagogutbildning och efter några år inom yrket fick jag, tack vare goda vitsord från en styrelseledamot, Lisbeth Svedberg, chans att jobba med ett projekt på Västernorrlands Idrottsförbund och jag blev kvar i organisationen i 19 år.

Eftersom jag älskar idrott blev jag sugen att testa på den då relativt nya sporten Innebandy, en sport som jag verkligen fastnade för, spelade väldigt många år, hade uppdrag i min tjänst, blev tränare, styrelseledamot, utbildare och numera publik. Min största supporter var alltid min pappa, alltid på mina matcher. Pappa tyckte inte alls jag skulle sluta spela, det var ju detsamma vad jag gjorde tyckte han. Men det föll sig helt naturligt att sluta när jag väntade vårt första barn, Cornelia, älskade Cornelia, snart tar du studenten. Hon som vet vad hon vill och hon som lär mig så mycket om att vara barn och vilja idrotta utan att vilja tävla. Tack gumman för allt du lär mig, du är så underbar på alla sätt och vis.

2009 föddes vårt andra barn, Chrille, han är väldigt lik mig, älskar all idrott och vill göra allt och lite till, vilket kan vara en utmaning det med.

Tack vare hans idrottsintresse har jag haft förmånen att vara innebandyledare för ett gäng grabbar i 8 år, så grymt roligt att följa deras utveckling på och utanför planen. Tycker dock att jag mött lite för få andra kvinnliga tränare genom åren bara.

Hösten 2021 blev jag erbjuden ett jobb som föreningsutvecklare på Regionförbund Ishockey Norr. Jag som aldrig spelat hockey, vad skulle jag kunna bidra med, visserligen hockeyförälder, till sonen som vill göra allt, men ändå. Konstig koppling till ishockeyn, men hon som gav mig goda vitsord in i en yrkeskarriär inom idrotten, hon var också gift med en av de bästa ishockeyspelare som funnits i Sverige, "Lill-Stimma" Svedberg.

Nu när jag varit "utlånad" ett år till Svenska Ishockeyförbundet som ansvarig för föreningsutveckling, har jag haft turen att få testa på att jobba inom nästan alla delar inom idrotten.

Trivs så bra med mina duktiga kollegor och den utvecklingsresa som ishockeyn jobbar med och ja, jag känner att jag kan bidra, ser nog saker från ett annat perspektiv ibland. Inte bara för att jag är kvinna utan för att jag levt och verkat inom idrotten så länge.

Det finns så många ishockeyföreningar med så stort engagemang och så många duktiga ledare. Önskar att media kunde synliggöra och inte bara leta det som inte är så bra. Nu säger jag inte att det ska vara en tystnadskultur, det tycker jag inte. Skulle önska att media lyfte det ideella engagemanget och alla ideella ledare som vecka efter vecka tar hand om våra barn och utvecklar våra spelare, styrelseledamöter som driver föreningar helt ideellt, utan betalning.

Utmaningarna och det som inte är så bra kommer ofta fram ändå och det får vi arbeta med. Något många hockeyföreningar vill ha stöd med, är dialog och föreläsning för hockeyföräldrarna. Många föräldrar har så bråttom och ska skynda på barnens utveckling, verkar så viktigt att alltid spela med de äldre, låt barnen få utvecklas i sin takt. Ibland verkar föräldrar glömma att det är barnen som idrottar och inte dom själva. Tänk om det skulle finnas fler som pappa i idrottens värld. Vad bra alla barn, ungdomar, ledare och föreningar skulle må då.

Tack pappa, för att du lärt mig så mycket, önskar att fler idrottsföräldrar skulle vara som du

Ingela Asplund

Tynderö spelar i DM-kvalificera. Från vänster Valter Forsberg, Arne Forsberg och målvakt Anders Sjöberg. Tynderö.

Sören knäckte Kramfors igen!

AV HÅCAN MELLANDER

Han lämnade Kramfors stadsteatrar för fyra år sedan och gick till Tynderö IK i Medelpad! I det friska han sina klubbkamrater för andra året i rad i DM-kvalificera som spelades vid Bostadsgårdens skidstadion!

Isårig Sören Thorsen tar alla Tynderö spelare till sig och tar med sig alla DM-kvalificera till Tynderö som spelades vid Bostadsgårdens skidstadion!

Stadsteatrar i Tynderö är ett stort och viktigt projekt. Det är ett projekt som har varit i gång sedan 1980-talet. Det är ett projekt som har varit i gång sedan 1980-talet. Det är ett projekt som har varit i gång sedan 1980-talet.

Stadsteatrar i Tynderö är ett stort och viktigt projekt. Det är ett projekt som har varit i gång sedan 1980-talet. Det är ett projekt som har varit i gång sedan 1980-talet. Det är ett projekt som har varit i gång sedan 1980-talet.

Stadsteatrar i Tynderö är ett stort och viktigt projekt. Det är ett projekt som har varit i gång sedan 1980-talet. Det är ett projekt som har varit i gång sedan 1980-talet. Det är ett projekt som har varit i gång sedan 1980-talet.

Hårt

— Det har varit ett

Stjärnskott tändes i DM

Essi Larsson fick sätta sig med en DM-titel denna vinter ty det nya stjärnskottet från Tynderö, Sören Thorsen snarade honom på skidåll 15 som 30 km. Framför allt var det en överraskning att Tynderöklubben skulle vinna titeln!

Segertecknet — ja, vänt var han nöjd, Tynderös skidåkare Sören Thorsen. Två raka DM-triumfer sitter gott i ryggen...

Västernorrlands Idrottshistoriska Sällskaps styrelse 2024

*Anette Norberg, ordförande
anette.curling@hotmail.com*

*Leif Bolin, vice ordförande
bolin_leif@hotmail.com*

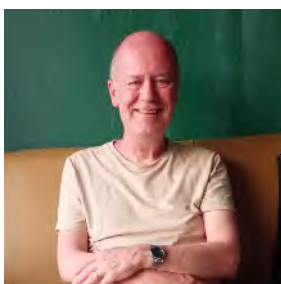
*Arne Brorstad, kassör
arne.brorstad@live.se*

*Mats Hamberg, sekreterare
mats.hamberg5@gmail.com*

*Kari Korpela, ledamot
korpelak4@gmail.com*

*Sven Eklund, ledamot
eklund_sven@hotmail.com*

*Ewa Lindstrand, ledamot
ewa.lindstrand@telia.com*

*Per-Anders Westin, ledamot
pawestin@hotmail.com*

Medverkande i detta nummer:

Olof Andersson – Styrelseledamot i Värmlands Idrottshistoriska sällskap.

Ingela Asplund – Föreningsutvecklare i Svenska Ishockeyförbundet Region Norr, tidigare anställd på RF/SISU Västernorrland och innebandyspelare i IBK Sundsvall.

Roland Engström – Tidigare verksam som journalist och mångårig sportchef på **Sundsvalls Tidning**.

Katarzyna Forsberg – Verksam på Föreningsarkivet Västernorrland.

Helene Johansson – Marknadsföringsansvarig och lärare på Sollefteå gymnasium. Tidigare ledamot i VIHS:s styrelse.

Örjan Leek – Fotograf med företaget Profilbild i Härnösand. Innehavare av ett stort bildarkiv med bland annat idrottsbilder. Tidigare aktiv friidrottare.

Anette Norberg - Ordförande i VIHS, se presentation på sid 2.

Johan R Norberg – Fil dr i historia och professor i idrottsvetenskap. Verksam vid SCIF och Centrum för idrottsforskning.

Erik O. Sjödin – Ledamot i VIHS:s styrelse. Skribent och fd folkhögskolelärare. Vasaloppsåkare och tidigare redaktör för tidningen Stavtaget, Vasaloppsklubben i Hedemora.

Gunnar Åsard – Fd grundskolerektor i Sundsvall och ordförande för Jazzklubben i Sundsvall, ordförande i föreningen Gamla Gifare. Kulturprofil.

Leif Bolin – Vice ordförande i VIHS:s styrelse, tidigare ledamot av SISU:s förbundsstyrelse och ordförande i SISU Västernorrland samt ordförande i IBK Sundsvall. VIA:s redaktör.

Bildmaterialet på sidorna 12-13 från Örjan Leeks bildarkiv.

Om sällskapet

Västernorrlands Idrottshistoriska Sällskap, VIHS, har som ändamål att väcka och underhålla intresset för idrottshistoria huvudsakligen i Västernorrland men också idrottshistoria i allmänhet. Sällskapet anordnar kaféträffar och föreläsningar med olika gäster på olika platser i länet. VIHS åtar sig också att hålla föreläsningar för andra föreningar. Sällskapet ger ut en tidning - Västernorrlands Idrottsarv 4 gånger per år.

Medlem blir man genom att inbetala årsavgiften 225 kr för privatpersoner och föreningar, samt 300 kr för två personer i en familj, till plusgiro 59 77 71-5 eller bankgiro 750-5266.

Föreningen är öppen för alla och har för närvarande drygt 180 medlemmar huvudsakligen boende i länet men även ett femtontal från andra delar av landet.

Innehåll i detta nummer:

	Sida
Ordförande har ordet	2
Segling var bröderna Fromells passion	3
Malte Nyberg XII	6
Föreningsarkivet Västernorrland	10
Sveriges Centralförening för Idrottens Främjande	11
Härnösands 350-årsprogram	12
Glimtar från årsmötet	14
Något om smeknamn	15
Våra kaféträffar	18
Boktips	19
Krönikan - Ingela Asplund	20

Redaktionen

Redaktör och ansvarig utgivare: Leif Bolin
Layout: Sven Eklund

Material till redaktionen kan sändas på adresser:

bolin_leif@hotmail.com

eklund_sven@hotmail.com

Hemsida: www.vihs.se

Facebook: www.facebook.com/vihs11

ISSN: 2004-3937 (Online)

Tryck och distribution
Accidenstryckeriet, Sundsvall

B FÖRENINGSS
BREV

Avs: Västernorrlands IdrottsHistoriska Sällskap
c/o Korpen Sundsvall
Box 890
851 24 Sundsvall

SAMARBETSPARTNERS

Västernorrland

